

**TRUMAN CAPOTE, «Tot recordant Tennessee» (1983),
publicat dins *Retrats*. Angle Editorial, 2009.**

(Traducció: Francesc Rovira)

Tennessee Williams, mort als 71 anys.

Aquest era el titular de la portada del *The New York Times*.
Va resultar que s'havia ennuogat mentre utilitzava el tap de
plàstic d'una ampolla per empassar-se barbitúrics.

Increïblement, el tap se li havia entaforat a la gola i l'havia
escanyat fins a la mort. Havia passat a l'Elysée, un curiós
hotelet situat als East Fifties. De fet, en Tennessee tenia un
pis a Nova York, però quan era a la ciutat sempre
s'allotjava a l'Elysée. L'apartament, un petit garbuix
d'habitacions escassament moblades, «convenientment»
situat al carrer Quaranta-dos Oest, el reservava per
entretenir-s'hi amb amables desconeguts.

Va ser un final estrany per a un home obsessionat amb un
concepte força poètic de la mort. Fins i tot quan era nen
estava convençut que l'endemà seria el darrer dia de la

seva vida. L'única vegada que ens vam barallar de debò va ser per una raó que tenia a veure amb la seva sensibilitat hipocondríaca per aquest tema. Ell assajava una de les seves obres: *Estiu i fum*. Sopàvem plegats i, per divertir-lo (creia jo), vaig començar a explicar-li històries que els havia sentit als actors sobre la directora de l'obra, una dona de Texas. Segons explicaven, a cada assaig reunia tot l'equip i els deia que havien de fer un gran esforç i treballar de valent «perquè aquesta genialitat és la darrera d'en Tenn. S'està morint. Sí, li queden pocs mesos de vida. M'ho va dir ell mateix. Ja sé que sempre diu que es mor, però em sembla que aquest cop és veritat. Fins i tot el seu agent ho creu.»

Lluny de divertir el meu vell amic, l'anècdota el va fer enfurismar. Va començar a trencar gots i plats, després va tombar la taula sencera i va tocar el dos del restaurant, deixant-me ple d'estupor i amb la factura de tota la destrossa.

* * *

Jo tenia setze anys quan el vaig conèixer. Ell en tenia tretze més que jo. Era cambrer al Greenwich Village Café i feia

les primeres passes com a dramaturg. Ens vam fer molt amics; teníem una mena d'amistat intel·lectual, encara que la gent inevitablement pensés altres coses. En aquells primers temps, em donava totes les seves obres breus en un acte perquè les llegís, i les escenificàvem plegats. De mica en mica, al llarg dels anys, vam construir *El zoo de cristall*. Jo interpretava la filla.

Tenint en compte la seva tendència a dedicar-se al sexe, la ginebra i la festa vint-i-quatre hores al dia, segurament en Tennessee, que no era un supervivent nat, no hauria passat dels quaranta anys si no arriba a ser per en Frank Merlo. En Frank era mariner, una descoberta meva de l'època de la guerra. Uns cinc anys després de coneixe'l, quan ja no tenia res a veure amb la marina, en Tennessee ens va veure mentre dinàvem en un acollidor restaurant italià. No el vaig veure mai tan excitat, ni abans ni després d'aquell cop. Va abandonar el seu company de taula —el seu agent, l'Audrey Wood— i immediatament, sense esperar cap invitació, es va asseure a la nostra taula. Quan el vaig haver presentat al meu amic, no va deixar passar ni dos minuts i va preguntar:

—Vols sopar amb mi, avui?

Era obvi que la invitació no m'incloïa. Però en Frank tenia vergonya, no sabia què dir. Vaig contestar jo per ell:

—Sí —vaig dir—, és clar que li agradarà sopar amb tu.

O sigui que van sopar. Van estar junts catorze anys i van ser els anys més feliços d'en Tennessee. En Frank era com un marit, un amant i un agent per a ell. També tenia un talent especial per organitzar festes, cosa que a en Tennessee li anava com anell al dit. El 1952, quan va venir a Nova York Yukio Mishima, el brillant escriptor japonès (el que va formar un exèrcit i es va enfrontar al comandament militar japonès per acabar fent-se l'harakiri), en Tennessee li va dir a en Frank que volia muntar una festa en honor seu. En Frank va reunir totes les geishes que va trobar entre Nova York i San Francisco, però no es va aturar aquí: va aplegar un centenar de transvestits i també els va fer vestir de geisha. Va ser la festa més fantàstica que he vist en la meua vida. En Tennessee es va vestir com una gran dama geisha i van conduir pel parc bevent xampany fins a l'alba. Va ser el primer tast que va tenir Mishima de la vida a Occident. Va comentar: «No tornaré mai més al Japó».

Quan en Frank es va morir de càncer el 1962, en Tennessee també es va morir una mica. Recordo perfectament les darreres hores d'en Frank. Les va passar en una habitació d'hospital a Nova York, on hi entraven i en sortien riuades d'amics. Al final, un metge molt estricte va ordenar que tothom sortís de l'habitació, inclòs en Tennessee. Però ell es va negar a marxar. Es va agenollar al costat del llit, li va agafar la mà a en Frank i l'hi va prémer contra la seva galta.

Tot i així, el metge li va demanar que se n'anés. De sobte, en Frank va xiuxiuejar: «No. Deixi'l quedar. No em pot fer cap mal. Al cap i a la fi, hi estic avesat, a ell.»

El metge va sospirar i els va deixar sols.

Des d'aleshores en Tennessee no va tornar a ser el mateix. Sempre havia begut força, però va començar a barrejar medicaments i alcohol. També es veia amb gent força estranya. Em sembla que va viure les dues darreres dècades de la seva vida sol, amb el fantasma d'en Frank.

Però ara, quan recordo en Tennessee, penso en els bons temps, els temps de diversió. Era una persona que, malgrat la seva tristesa interior, no parava mai de riure. Tenia un

riure que no passava desapercebut. No era groller, ni vulgar, ni especialment sorollós, però tenia un peculiar to gutural de mariner del Mississipí. Encara que una habitació estigués plena de gent, sempre notaves quan hi entrava ell.

Pel que fa al seu sentit de l'humor, normalment era força estrident. Però quan s'enfurismava, semblava oscil·lar entre dos extrems: un humor força groller —reia sense interrupció durant els seus dinars amanits amb cinc martinis— i una profunda amargor, per ell, pel seu pare, per la seva família. El seu pare no el va entendre mai, la seva família semblava culpar-lo de la bogeria de la seva germana, i ell mateix... bé, em sembla que en Tennessee creia que no estava gaire bé del cap. L'hi podies veure als ulls, que canviaven de les alegries a les amargors com una muntanya russa.

Amb això no vull dir que no fos algú amb qui divertir-se. Solíem anar al cinema plegats, i em sembla que m'han fet fora de més sales amb ell que amb ningú altre. Es posava a recitar versos, a fotre-se'n de tot, a imitar la Joan Crawford. No passava gaire estona abans que l'encarregat ens convidés a tocar el dos.

Malgrat tot, el meu record més divertit és de fa quatre o cinc anys, quan m'estava amb en Tennessee a Key West. Érem en un bar ple a vessar; potser hi havia tres-centes persones, entre homosexuals i heterosexuels. En una taula d'un racó hi havia un matrimoni, tots dos força beguts. La dona, que duia uns pantalons informals i una brusa sense mànigues de coll alt, es va apropar a la nostra taula i va treure un llapis d'ulls. Volia que li signés el melic.

Jo vaig riure i vaig dir:

—No, no, deixi'm estar.

—Com pots ser tan cruel? —va dir en Tennessee i, davant la mirada de tot el bar, va agafar el llapis d'ulls i li va escriure el meu nom al voltant del melic. Quan va tornar a la seva taula, el marit estava furiós. Abans que ens en poguéssim adonar, li havia agafat el llapis de la mà i havia vingut fins on estàvem asseguts. Es va descordar els pantalons, es va treure la titola i em va dir (a mi!):

—Sembla que avui ho signa tot, vostè. Per què no me la signa a mi, també?

Mai no havia sentit com un lloc amb tres-centes persones emmudia fins a aquell extrem. No sabia què dir. Només me'l mirava.

Aleshores, en Tennessee li va agafar el llapis d'ulls al desconegut.

—Em sembla que no hi ha espai per escriure-hi «Truman»
—va fer, picant-me l'ullet—, però hi puc posar les inicials.

El local sencer va esclatar a riure.

El darrer cop que el vaig veure va ser unes setmanes abans que es morís. Vam dinar plegats en un petit local molt íntim anomenat Le Club. Físicament estava bé, però estava trist. Va dir que ja no li quedaven amics, que jo era un dels únics que el coneixia de debò. Deia que li agradaria que estiguéssim tan units com als vells temps.

Mentre ell parlava i la llar de foc espetegava, vaig pensar que sí, que el coneixia molt bé. I vaig recordar una nit de feia molts i molts anys en què me n'havia adonat.

Era l'any 1947, i l'estrena d'*Un tramvia anomenat desig* va ser un esdeveniment clamorós i inoblidable. Quan es van

abaixar els llums i la Blanche DuBois, allargant les mans en la foscor per buscar la guia d'una infermera i un metge, va xiuxiuejar: «Sigui qui sigui, sempre he confiat en la bondat dels desconeguts», un silenci emocionat va immobilitzar el públic. El terror i la bellesa els havia aturat el cor. El silenci va continuar fins bona estona després que hagués caigut el teló. Aleshores va ser com si explotés una munió de globus. L'aplaudiment extraordinari, el transcendental posar-se dempeus del públic, van ser tan sobtats i tan corprenedors com un cicló.

Les estrelles, la Jessica Tandy i en Marlon Brando, van sortir a saludar setze vegades abans que el públic comencés a demanar «l'autor, l'autor!». Era reticent que el duguessin a l'escenari, el jove senyor Williams. Es va enrojolar com si fos la primera vegada que li feien un petó, i a més a més uns desconeguts. Certament, no s'havia estirat gaire per a la vetllada (tenia una por descomunal als diners, tan pronunciada que fins i tot una ocasió com aquella no el podia convèncer de comprar-se un vestit nou); duia un vestit blau fosc gastat per una infinitud de seients de metro, la corbata se li havia afluixat i li penjava un dels botons de la camisa. Però estava encantador: baix però

esvelt, fort i amb bon color. Va alçar dues mans diminutes de llaurador i va calmar prou l'èxtasi general per pronunciar «Gràcies. Moltes, moltes, moltes...» amb una veu tan lenta i del sud com el riu Mississipí pol·luït de ginebra. El que ell sentia, i el que sentia jo, era joia, no pas felicitat; la joia és breu com la cocaïna; la felicitat, si més no, llangueix una estona més.

En Tennessee era un home infeliç, fins i tot quan més somreia, quan més estrident era la seva rialla. La veritat, almenys per mi, era que la Blanche i el seu creador eren intercanviables. Compartien la mateixa sensibilitat, la mateixa inseguretat, la mateixa luxúria melangiosa. I de sobte, mentre pensava tot això i contemplava les seves reverències davant aquell clam eixordador, va semblar esfumar-se dalt de l'escenari, esvair-se entre els telons acompanyat pel mateix metge que s'havia endut la Blanche DuBois cap a les ombres indesitjables.